

tes dates, relatiu al castell de Montanyana (darrere un A. de *Gerveta*) (*Li. Feud. Major*, § 86, I, 94.2f). Personatge que tant pot referir-se al nom 2) com al 3) o l'1)? Segur és només l'atribució del següent. 1163: «Gerrensi monasterio --- Petra Media --- Erbolon - - in *Scarbolis* [lleg. *Scerbolis*] unum mansum --- Castro Germano --- Sas --- Brescha ---» (butlla, p.p. SerranoS, *NHRbg*, 109: encara que se citi amb noms immediats a Gerri i la N. Pall., no crec que sigui un homònim de la ribera paral·lela al Flamicell, car no hi ha més de 10 k d'entremig). 1359: *Cervolles* (*CoDoACA* XII, 76).

3) CÉRVOLES, santuari del te. d'Os de Balaguer (*GGC*, 290), crec que és a la part N., tirant cap a Àger, prop del qual ho situaven un informador d'Albesa (XXIX, p. 210), pronunciant *Siérboles* i un informador de Llardecans (p. 217); però com que aquests pobles són lluny, potser es referien a La Pobla (1); també escriuen *Ciérvoles* Madoz i *GGC* (s. v. Os, p. 290); però la *GGC*, p. 309, diu que la *Torre de Cérvoles* —sens dubte referint-se a aquest lloc— havia pertangut als Monjos del Castell de l'arruïnat convent de Tragó de Noguera. Crec que també aquí la forma en *Cie* és una castellanització artificiosa, per excés d'algun predicador foraster, i s'ha rectificat en el *Nom.* del C.E.C. s. v. Os. 25

Per a una pda. *Les Xèrvoles* que hom m'indica (amb accent greu, probablement erroni) en el te. de *Castellcir*, veg. supra aquest article.

El llinatge de *Cérvoles* probablement provinent del lloc de La Pobla (qualificat de «honore» en el citat doc. de 1198) degué pendre part en la conquesta de Múrcia per les forces catalanes, car en el *Rept.* de Múrcia, de c.l'a. 1270, es reconeixen propietats a un Ponz de *Cervoles* (p. 18). No coincideix [però en podia descendir] amb el *Petrus de Cervoles* del doc. de 1197. 15

ETIM. Que no tenen res a veure amb *cervo*, ni menys amb l'ultracorregit *cérvol*, és segur i evident, entre altres raons vista la constant inicial en s- d'una quinzena de documents del S. XII, que hem arreglat supra, d'un temps en què la s- i la ç- eren sons mai confosos en cat., majorment en aquella comarca, on encara es distingien impertorbablement en el S. XIV (*EntreDL* II, p. 108 i pp. 14-17 i 49).²

Provisoriament jo opinava (*DECat* II, 689b18-24 i 45 VII, 857, n. 3) que es podia tractar d'un dim. de *SORBUS-SORBUM* nom llatí de la *servera* i de l'aspre fruit d'aqueix arbre; fundant-me justament en la variant *Sórboles*, en què figura en una bona part dels documents del nom en llatí, i en el document més antic del nom 2).

Aqueix diminutiu no està, però, documentat en llatí ni tan sols en cap llengua romànica.³ També xoca la contradicció que hi veiem entre la é i la o del ll. *SORBUS*. Car per més que aquella é sigui també la vocal de la forma del nom del fruit i arbre, general en cat., cast., llenguadociana i galleg (*DECat* VII, 852-7), el duplicat *So-/Se-* del nom 1) no reforça gaire l'etimologia, mentre no es trobin testimonis de *So-* més que en documents en llatí i de font monàstica; queda el dubte 60

(fins a tant no es confirmen en català), que siguin fruit d'una llatinització artificiosa de causa erudita, i no retrobada en els noms 2), 3) etc.

Majorment, si tenim en compte que el tipus hispànic *SERVA*, fruit, com s'ha demostrat en l'art. del *DECat* és ja de data pre-romana, i almenys en part inconnex amb el ll. i romànic *SORBUS/SORBA*. Llavors és encara més increïble que també d'aquest mot pre-romà s'hagués format un diminutiu, d'empremta estrictament llatina-arcaica, en -ŪLA.

Així els dubtes ja es tornen vehemets. I ens colpeix la perfecta semblança amb un NL bastant repetit a Toscana: *Sévole* amb variant dissimilada *Sérvole*, *Sérboli*, *Campo-sérvoli*, dels quals Pieri (*Top. della valle dell'Arno*, 252) dona l'etimologia, clara i evident: *SĪLVŪLA*, -LAE 'bosquet', dim. ben documentat des de l'ibero-romà Columella i el gallo-romà Sidoni Apollinar (s. v.); potser també uns altres noms toscans *Cérvoli*, *Cérboli*, Pieri, p. 261, amb variació fònica fàcilment justificable en italià. També en català fóra natural, i fins obligada, la dissimilació *SĪLVŪLAS* > *Sérvoles*. I amb aquesta etimologia ja no podríem tenir aquells recels: desapareixeria el caràcter únic d'aquest topònim en la Romània, i el d'aquell diminutiu; que així ja no fóra un postulat: car la idea d'un bosquet, o d'un bosc poc gran, escau en qualsevol paisatge toponímic; però no hi havia cap raó per parlar d'unes 'serveres' o unes 'serves' en termes diminutius! Sembla clar que era una falsa etimologia.

Potser no hem d'arribar a bandejar del tot l'etim. *SORBUS*. Més prudent concedir que en alguns dels noms que apleguem en aquest article (V. sobretot, infra) hi ha realment el nom de la fruita aspra i silvestre. ¿Pogué haver-hi localitats veïnes, de nom, una, provinent de *SORBUS*, i l'altra de *SILVULAS*, que es refonguessin amb el temps? Fóra l'explicació de la variant *Sórboles* de part de les mencions antigues de 1).

Ben mirat, però, ni per a aquestes documentacions fóra necessari aquest recurs, si recordem la tendència a mudar en *æ/o* la E, en parlars orientals i balears (a *lloure* etc.), que ens ha explicat l'evolució de *MALEVOLUS* en *Manol*, *VERTĪBŪLUM* > *bertol*, *Ardèvol/Ardòvol*. Si, per aqueixa propensió, apareixia *Sélvoles* mudat, ara i adés, en *Sórboles*, això ja bastaria, i escauria al caràcter intermitent amb què hem observat l'aparició de les dades en ó en la documentació onze-centista de 1).

Un representant més segur, i un poc comparable als noms estudiats, del nom de la servera: *El Pla del Sérbote*. de Quatretonda (xxxii, m. 1.4), té l'interès de documentar en terres mossàrabs, la variant pre-romana *SĪRVA* amb E, car si vingués de *CERVUS* tindria ç segons fonètica mossàrab; i la terminació ja mostra que no pot ser arabisme; i la -b-, que no és d'importació catalana. Notem, però, que aquí també hi ha la e pròpia de les formes hispàniques del nom d'aquesta planta.

Aquest nom, junt amb la reserva que feiem abans,